

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jiřího Pally a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Jana Vyklického v právní věci žalobce: **M. M.**, proti žalované: **Vězeňská služba České republiky, Generální ředitelství vězeňské služby**, se sídlem Soudní 1672/1a, Praha 4, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 9. 6. 2015, č. j. 8 A 93/2015 - 6,

t a k t o :

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 9. 6. 2015, č. j. 8 A 93/2015 - 6, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Městský soud v Praze usnesením ze dne 9. 6. 2015, č. j. 8 A 93/2015 - 6, v řízení o žalobě na ochranu proti nečinnosti správního orgánu při rozhodování o žádosti o poskytnutí informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, přiznal žalobci osvobození od soudních poplatků v rozsahu 40 % a ve zbývajících částech žádost o osvobození od soudních poplatků zamítl. V odůvodnění usnesení soud uvedl, že rozhodné okolnosti pro osvobození žalobce od soudních poplatků jsou mu známy z řízení vedeného pod sp. zn. 8 A 75/2015, a poznatky z uvedeného řízení přejal i do řízení vedeného pod sp. zn. 8 A 93/2015. Žalobce měl podle svého vyjádření na účtu vedeném žalovanou ke konci května částku ve výši cca 7.000 Kč. Nicméně z kopie výpisu účtu, kterou předložila žalovaná, podle soudu vyplynulo, že zůstatek na žalobcově účtu činil ke dni 20. 5. 2015 částku 11.788 Kč, a proto konstatoval, že žalobcovo tvrzení o výši zůstatku nebylo pravdivé. Z předmětného výpisu účtu rovněž vyplynulo, že v období od srpna 2014 do května 2015 došly na účet žalobce finanční prostředky v celkové výši 28.000 Kč. Společně s měsíčním sociálním kapesným ve výši 100 Kč tedy žalobce v posledním kalendářním období disponoval částkou ve výši 29.200 Kč. Soud dále zdůraznil, že žalobce

má ve výkonu trestu zajištěno ubytování a základní služby s ním spojené, včetně stravování, a že finanční prostředky na svém účtu využívá k nákupu zbytných věcí či služeb. Vzhledem k výše uvedenému soud konstatoval, že soudní poplatek ve výši 1.200 Kč za žalobu proti nečinnosti správního orgánu odpovídá účelu tohoto institutu a přitom není natolik tíživý, aby žalobci zamezil v přístupu k soudu.

Proti uvedenému usnesení podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) včasnou kasační stížnost. Podle stěžovatele Městský soud v Praze při výpočtu výše volných finančních prostředků pochybil, neboť v rozhodné době nepobíral měsíční sociální kapesné ve výši 100 Kč. Stěžovatel setrval na názoru, že jeho tvrzení o výši volných finančních prostředků bylo pravdivé. Soudu vytkl, že nesprávně připočetl mezi volné finanční prostředky i částky, které byly vázány na úhradu nákladů výkonu trestu, respektive na jeho zdravotní účet. S ohledem na tyto okolnosti stěžovatel uvedl, že trvá na svém dřívějším vyjádření, že zůstatek na jeho účtu bylo v rozhodné době 8.000 Kč a zdůraznil, že ani z této částky nemohl být schopen soudní poplatky uhradit, neboť celková úhrada soudních poplatků ve výši 9.000 Kč by přesáhla zůstatek na jeho účtu. V této souvislosti stěžovatel upozornil, že v okamžiku podání kasační stížnosti měl na účtu částku ve výši 2.000 Kč. Dále odkázal na rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 9. 2004, č. j. 2 Afs 28/2004 - 40, a ze dne 28. 2. 2006, č. j. 5 Afs 155/2005 - 172, z nichž dovedl závěr, že soud měl zkoumat jeho aktuální finanční situaci, včetně možnosti opatřit si finanční prostředky v rozhodné době. Soud porušil i zásadu legitimního očekávání, neboť stěžovatele od placení soudních poplatků neosvobodil, přestože tak dříve učinil. Nejvyššímu správnímu soudu proto navrhl, aby zrušil napadené usnesení a věc vrátil Městskému soudu v Praze k novému projednání.

Rozšířený senát Nejvyššího správního soudu v usnesení ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, konstatoval, že „[v] případě rozhodování krajského soudu o žádosti o osvobození od soudního poplatku a o návrhu na ustanovení zástupce (ale i o jiných procesních návrzích) totiž považuje [pozn. Nejvyšší správní soud] za nejpodstatnější, že se jedná pouze o úkony učiněné v probíhajícím řízení o žalobě, které slouží k zajištění podmínek řízení nebo jeho řádného průběhu. Řízení o kasační stížnosti proti rozhodnutím soudu o těchto návrzích nevybočuje z vymezeného rámce, jeho výsledkem není nic jiného než jen konečné rozhodnutí o procesní otázce podstatné pro žalobní řízení, jež před krajským soudem i v době rozhodování Nejvyššího správního soudu stále běží. Jestliže je tedy poplatková povinnost spojena s řízením o žalobě, v jehož rámci rozhoduje Nejvyšší správní soud o „procesní“ kasační stížnosti, nevzniká podáním takové kasační stížnosti stěžovateli nová poplatková povinnost, neboť za řízení ve věci je již zapláceno (případně se tato otázka řeší). [...] Výše uvedené závěry se pak promítají i do úvah o povinném zastoupení stěžovatele. Je-li podána kasační stížnost proti usnesení krajského soudu o neosvobození od soudních poplatků, o neustanovení zástupce či proti jinému procesnímu usnesení učiněnému v řízení o žalobě, je rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o kasační stížnosti učiněno v rámci tohoto řízení, a proto se zde ustanovení § 105 odst. 1 a 2 s. ř. s. neuplatní.“ S ohledem na tuto skutečnost netrvá Nejvyšší správní soud na platbě soudního poplatku, ani na povinném zastoupení advokátem.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení v souladu s § 109 odst. 3 a 4 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“) vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil v kasační stížnosti. Neshledal přitom

pokračování

vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti. Z obsahu kasační stížnosti je zřejmé, že ji stěžovatel podal z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

Podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. „[k]asační stížnost lze podat pouze z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení.“ Nesprávné právní posouzení spočívá buď v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní názor, popř. je sice aplikován správný právní názor, ale tento je nesprávně vyložen.

Kasační stížnost je důvodná.

V otázce namítaného porušení legitimního očekávání stěžovatele zdejší soud odkazuje na svůj dřívější rozsudek ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009 - 38, v němž uvedl, že „[z]ásadu stejného rozhodování ve vztahu k témuž účastníkovi nelze vykládat absolutisticky. Na jedné straně stojí ústavní imperativ zákazu svévole a ústavním pořádkem chráněná důvěra adresáta rozhodnutí v to, že k němu bude soud přistupovat ve svých budoucích rozhodnutích konzistentně s tím, jak o něm rozhodoval v minulosti. Naproti tomu stojí v první řadě možná změna relevantních skutkových okolností, rozhodných pro aplikaci právní normy, která opodstatní rozhodnutí odlišné od rozhodnutí předchozího. Právě v případě posuzování žádosti o osvobození od soudních poplatků půjde pravidelně o rozhodování velmi citlivé na měnící se skutková východiska předložená žadatelem soudu.“ Nelze proto tvrdit, že na základě dřívějšího přiznání úplného osvobození od soudních poplatků mělo být stěžovateli automaticky přiznáno úplné osvobození i v nyní projednávané věci.

Dále Nejvyšší správní soud z obsahu soudního spisu zjistil následující důležité okolnosti. Z kopie výpisu účtu stěžovatele předloženého žalovanou vyplývá, že v období deseti měsíců od srpna 2014 do května 2015, k nimž se předmětný výpis váže, obdržel stěžovatel na svůj účet částku v celkové výši 29.650 Kč, konkrétně částku 3.000 Kč dne 26. 8. 2014, částky 750 Kč a 750 Kč dne 4. 9. 2014, částku 150 Kč dne 30. 9. 2014, částky 1.500 Kč a 8.500 Kč dne 20. 10. 2014, částky 1.500 Kč a 8.500 Kč dne 19. 11. 2014, částku 5.000 Kč dne 20. 11. 2014.

Podle § 25 odst. 1 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, „[p]okud byly odsouzenému do věznice zaslány peníze, převedou se na jeho účet zřízený a vedený věznicí a odsouzený se o tom vyrozumí. Odsouzený nesmí mít u sebe během výkonu trestu finanční hotovost. Peníze zasláné odsouzenému výslovně na úhradu nákladů na zdravotní služby nehrazené z veřejného zdravotního pojištění, na úhradu regulačních poplatků a na nákup léčivých přípravků, potravin pro zvláštní lékařské účely a zdravotnických prostředků musí být uloženy na zvláštní účet, z něhož lze čerpat peníze pouze na úhradu uvedených nákladů. Nesouhlasí-li odsouzený s přijetím peněz, peníze se vrátí odesílateli na náklady odsouzeného.(...)“

Podle § 35 odst. 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody „[o]dsouzený je povinen hradit náklady výkonu trestu. Nelze-li tyto náklady srazit z odměny za práci, může věznice k jejich úhradě použít peněžní prostředky, které má odsouzený uloženy ve věznici. Výši nákladů výkonu trestu a podrobnosti její úhrady stanoví ministerstvo vyhláškou.“

Podle § 8 odst. 2 a 4 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 10/2000 Sb., o srážkách z odměny osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody zaměstnány, o výkonu rozhodnutí srážkami z odměny těchto osob a chovanců zvláštních výchovných zařízení a o úhradě dalších nákladů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška o srážkách“) „[z] peněz, které byly zaslány odsouzenému do věznice a které byly převedeny na jeho účet vedený věznicí, se vyměří úhrada nákladů výkonu trestu ve výši 40 % ze součtu všech částek přijatých za předchozí měsíc. Úhrada nákladů výkonu trestu z těchto peněz se nepředepíše, pokud by nedosáhla za kalendářní měsíc 100 Kč. Ustanovení odstavce 1 není tímto ustanovením dotčeno. Takto stanovená výše úhrady nákladů výkonu trestu smí včetně úhrady nákladů výkonu trestu stanovené podle odstavce 3 činit nejvýše 1 500 Kč za kalendářní měsíc.“

Nejvyšší správní soud při přezkumu napadeného usnesení dospěl k jiným závěrům ohledně celkové výše finančních prostředků, které měl stěžovatel v průběhu předmětného období k dispozici. Z předmětného výpisu vyplývá, že částka ve výši 3.000 Kč byla na stěžovatelův účet vložena dne 26. 8. 2014 toliko za účelem hrazení nákladů na zdravotní služby ve smyslu § 25 odst. 1 věta třetí zákona o výkonu trestu odnětí svobody. Proto nelze tuto částku přičítat stěžovateli k jeho volné dispozici pro hrazení soudních poplatků. Dále soud ve své úvaze opomněl, že stěžovateli byla z účtu odečtena dne 30. 9. 2014 částka 750 Kč, dne 31. 10. 2014 částka 1.500 Kč, dne 30. 11. 2014 částka 1.500 Kč ve smyslu 35 odst. 1 zákona o výkonu trestu odnětí svobody ve spojení s § 8 odst. 2 vyhlášky o srážkách. Pokud zákon stanoví, že je stěžovatel povinen určitou částku uhradit, nelze mu takovou úhradu započítat mezi disponibilní prostředky. Zdejší soud dále uvádí, že současná právní úprava nepočítá s možností, aby stěžovateli bylo poskytováno sociální kapesné. Ustanovení § 16 odst. 8 zákona o výkonu trestu odnětí svobody totiž předpokládá, že vězňům bez příjmů je poskytován balíček s osobními potřebami v hodnotě 100 Kč. K volným finančním prostředkům stěžovatele proto nelze přičíst částku 1.200 Kč tvořenou částkou 100 Kč za každý kalendářní měsíc předmětného období, jak uvedl soud. Nejvyšší správní soud tedy dospěl k závěru, že celková částka, se kterou stěžovatel mohl volně nakládat za předmětné období, byla 22.900 Kč, což je však téměř o jednu čtvrtinu nižší částka, než ke které dospěl Městský soud v Praze.

Rovněž při stanovení částky, kterou měl stěžovatel k dispozici ke dni 20. 5. 2015, nepostupoval Městský soud v Praze správně. Z výpisu účtu vyplývá, že disponibilní částka na účtu stěžovatele k uvedenému datu činila 8.539 Kč. Částka v kolonce C - 500 Kč je blokována k úhradě cestovného a jiných nákladů po propuštění stěžovatele z výkonu trestu a není proto využitelná pro úhradu soudního poplatku. Obdobně i částka v kolonce Z - 2.749 Kč je určena k hrazení nákladů na zdravotní služby ve smyslu § 25 odst. 1 věty třetí zákona o výkonu trestu odnětí svobody a nelze ji využít k úhradě soudních poplatků. Výše disponibilní částky na účtu stěžovatele ke dni 20. 5. 2015 činila částku 8.539 Kč, což je o více než jednu čtvrtinu méně než uvedl soud v napadeném usnesení.

V rozsudku ze dne 1. 9. 2004, č. j. Afs 28/2004 - 40, Nejvyšší správní soud uvedl že „[s]oud při rozhodování o přiznání osvobození od soudních poplatků je oprávněn a povinen zkoumat majetkové poměry žalobce a tyto hodnotit z hlediska zákonných podmínek - tedy z hlediska, zda žadatel o osvobození má nebo nemá dostatečné prostředky k úhradě soudního poplatku.“ Soud však v dané věci při hodnocení, zda má stěžovatel dostatečné prostředky

pokračování

k úhradě soudního poplatku, pochybil, neboť zahrnul mezi volné stěžovatelovy prostředky i ty, s nimiž nemohl volně nakládat. V důsledku tohoto pochybení nemohl soud řádně zhodnotit dostatečnost finančních prostředků stěžovatele k úhradě soudních poplatků.

Vzhledem k této skutečnosti dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost je důvodná, a proto podle § 110 odst. 1 věty první s. ř. s. napadené usnesení Městského soudu v Praze zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm bude Městský soud v Praze podle § 110 odst. 4 s. ř. s. povinen znovu rozhodnout o žádosti o přiznání osvobození od soudních poplatků na základě správných zjištění o výši finančních prostředků, které má stěžovatel k dispozici. V dalším řízení soud podle § 110 odst. 3 věty první s. ř. s. rozhodne i o náhradě nákladů řízení o této kasační stížnosti.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 6. srpna 2015

JUDr. Jiří Palla
předseda senátu